

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Буркинський Б.В.

Наведено обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку малого промислового підприємництва як рушійної сили збільшення виробництва та споживання вітчизняних виробів широкого вжитку

У період радикальних соціально-економічних змін, які зачіпають життєво важливі сфери розвитку України та її регіонів, слід зосередитись на головних витоках процесів, пошуку важливих стратегічних рішень, що визначають просування України на шляху ринкових перетворень.

Управління процесом економічного зростання – це завжди оптимальний вибір пріоритетів розвитку. Пріоритети розвитку країни, її регіонів визначаються виходячи із аналізу їх можливостей, що, в свою чергу, дозволяють чітко визначити ціль і стратегію для їх досягнення.

В методологічному плані при обґрунтуванні пріоритетів необхідно враховувати наступні принципи:

- вибір пріоритетів з позиції соціально-економічних кінцевих результатів, інтересів всіх форм господарювання і форм власності;
- досягнення ефекту взаємодії всіх елементів економічної системи – отримання позитивного синергетичного ефекту (мова йде про забезпечення більш високої загальної ефективності порівняно з сумарною ефективністю часток, взятих відокремлено);
- досягнення мультиплікативного ефекту, який дасть позитивний результат завдяки помноженню ефекту в динаміці за рахунок включення в сферу виробництва все більшого числа підприємств та галузей.

Якщо проаналізувати шляхи розвитку провідних індустріальних країн світу, то майже всі вони в стратегії свого розвитку використовували окремі галузі чи програми, які забезпечували мультиплікативний ефект. В якості таких мультиплікаторів виступали: інноваційні технології, іпотека, сільське господарство, транспорт та інфраструктура та деякі інші.

Слід констатувати, що в Україні та її регіонах відсутня державна цілеспрямована активна структурна політика, оскільки численні ухвали та розпорядження Кабінету Міністрів України про невідкладність структурної перебудови носили швидше декларативний характер або заяву про наміри (Програми діяльності Уряду), оскільки не мали під собою ресурсів для їх реалізації та не знаходили відповідального

віддзеркалення ні в бюджеті країни, ні в регіональних бюджетах. А це означає, що структурно-інституціональні перетворення, що відбулися в Україні, орієнтувалися переважно на цільові сигнали ринку та вони в умовах відсутності ясної державної структурної політики та контролю за недопущенням ринкових перекосів носили як позитивний, так і негативний характер.

Так, в останні десять років проявляється загальна негативна тенденція зростання проміжного споживання як в Україні, так і, наприклад, в Одеському регіоні (див. табл. 1) і відповідно зниження долі валової доданої вартості.

На регіональному рівні значно погіршилась структура валового регіонального продукту, де лише третина його залишається на долю товарного виробництва, тоді як удвічі більше відводиться на послуги фінансової діяльності, операції з нерухомістю та інше. При такому положенні розраховувати на поліпшення соціально-економічного стану регіону не приходиться.

В той же час неможливо сказати, що держава не впливає на еволюцію структури промислового комплексу країни та її регіонів. Але таке втручання держави носить скоріше вимушений характер підтримки промислового потенціалу регіонів, які необхідно підтримувати на запит різних політичних та економічних лобі.

По-перше, це регіони – представники «старої індустрії» (побудовані ще в радянський час промислові підприємства), які держава покриває протекціоністською парасолькою (бюджетні преференції, пільгові енерготарифи, держкапвкладення та інші), враховуючи значущість їх для економіки держави, чисельність тих, що тут працюють та інші аргументи.

По-друге, це великі українські інтегровані бізнес-групи, що успішно адаптувалися до нових умов роботи та ті, що мають, як правило, сировинну спеціалізацію, які потребують бюджетних преференцій, а крім того державного протекціонізму на зовнішніх ринках та захисту від зовнішніх конкурентів на внутрішньому ринку. Найбільш сильні аргументи на користь необхідності їх державної підтримки ті ж, що і для старої індустрії, але з упором на те, що вони дають валютні надходження до бюджету.

По-третє, це старопромислові регіони, в яких склалися значні територіально-виробничі комплекси, та їх активно лобіюють органи влади, пояснюючи це тим, що ці комплекси є місто-утворюючими та на них не можливо скоротити чисельність працюючих, інакше це негативно позначиться на соціально-економічному кліматі регіону чи міста, необхідно збереження рівня виробництва для формування регіональних бюджетів.

По-четверте, це окремі бізнес-структури регіону, які займаються експансією інноваційних продуктів з більшою доданою вартістю і є основою забезпечення зростання економіки регіонів, вони потребують державного стимулювання та фінансування.

По-п'яте, це той сектор української економіки, який цілком адаптувався до умови вітчизняного та глобального ринків як відкритих вільних ринків. Вони проти жорсткості в економіці та наполягають на переході до переважно непрямого державного управління структурними змінами в регіонах та в економіці в цілому за допомогою інституційних (регуляторних) заходів.

Відсутність державної та регіональної політики та стратегії в управлінні відтворювальною структурою господарства країни та її регіонів призвели до скорочення найнятих працівників в промисловому комплексі як держави, так і її регіонів. Так, в промисловості Одеського регіону з 2000 р. по 2008 р. вивільнено 31,5 тис. працівників і тенденція їх скорочення продовжується.

Таким чином відбувається втрата та деградація створеного могутнього трудового потенціалу в промисловості. А це значить, що – суб'єкти ринку адекватно відреагували на глибокі структурні диспропорції між виробництвом товарів та послуг, при цьому частка матеріально- та капіталомістких галузей економіки регіону зменшилась більш ніж в 1,5 рази, частка ж послуг у ВВП перевищила 50%, що дозволяє зрештою понизити частку валового накопичення основного капіталу в структурі ВВП (табл. 2):

- почався помітний рух ресурсів виробництва: кількість зайнятих у сфері послуг перевищила кількість зайнятих у сфері матеріального виробництва;

- у новому підприємницькому середовищі сфери послуг вже працює велика частина найнятих працівників, що підтверджується також інвестиційними перевагами суб'єктів ринку: більш 50% нових інвестицій – матеріальна основа створення додаткових робочих місць направляється в сферу послуг;

- у виробництві товарів на господарюючих суб'єктах економіки регіону ще є надмірність робочої сили, що обумовлює відставання соціальних перетворень в економіці.

Таблиця 1

Відтворювальна структура промислового продукту в Україні і Одеському регіоні
(% до випуску в основних цінах)

Показники		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Проміжне споживання	Україна	56,4	56,6	56,1	56,8	56,9	57,1	57,9	58,5	58,3	58,4	55,8	60,4
	Одеський регіон	-	56,5	62,2	67,7	55,7	55,0	56,0	56,7	58,0	55,0	53,7	57,6
Валова додана вартість	Україна	37,7	37,6	38,1	37,4	37,8	37,6	37,5	37,2	36,5	36,5	38,9	36,6
	Одеський регіон	-	33,5	37,8	32,3	44,3	45,0	44,0	43,3	42,0	45,0	46,3	41,9

Стиснення матеріального виробництва за рахунок нової структури господарства пов'язане також з необхідністю підвищення якості ринкових послуг. Звідси і підвищення вимоги до розвитку виробничої та соціальної інфраструктури, кредитно-фінансової, торгівлі, всієї інституціональної інфраструктури ринку (табл. 3). Як видно з цієї таблиці:

- по-перше, скоротилась у ВВП частка промисловості, що відображає нові явища в економіці регіону, що розвивається;

- по-друге, збільшилась частка таких вельми важливих галузей виробничої та соціальної інфраструктури як будівництво, фінансова діяльність, побутова та роздрібна торгівля, зростання питомої ваги якої вивело цю галузь за ранговими пріоритетами на одне з провідних місць, що характерно для країн з ринковою економікою;

- по-третє, на жаль, треба констатувати, що наука, освіта, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, тобто все те, що працює на якість «людського капіталу» відстає і донині не затребуване ні державою, ні ринком, тоді як зростання долі управління підтверджує тезу про надмірність функцій держави.

В цілому, якщо судити по загальноприйнятих мірках, структура економіки регіону має позитивний вектор перетворення. Разом з тим абсолютно очевидно, що економіка регіону позбавлена внутрішнього потенціалу розвитку, а зміни соціально-економічних індикаторів не є результатом цілеспрямованої структурної, макроекономічної політики, що проводиться.

Центральною, головною ланкою у вирішенні проблем розвитку та структурної перебудови економіки та її регіонів виступають інвестиції. Фінансовим джерелом валового накопичення в Україні є валові заощадження.

Ресурси, що зберігаються в поточний період часу у вітчизняній економіці, в значній своїй частині не спрямовано на цілі накопичення.

Характерною рисою нашої економіки є постійне нарощування використання на інвестиції грошових ресурсів, що зберігаються економікою. Якщо в перші роки XXI сторіччя на цілі інвестування в основний капітал використовувалося майже 50% всіх ресурсів національних заощаджень, то останніми роками ця частка постійно росте та складає більше 60%.

Крім відносного зростання питомої ваги валового накопичення у ВВП, як це відображено в статистиці, велике значення має реальне наповнення цієї величини. Так, зростання абсолютної величини валового національного накопичення в останні роки в Україні повністю обумовлено ціновим чинником.

Таблиця 2

Основні показники соціально-економічного розвитку Одеського регіону*

Роки		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Інфляція, %	Індекси споживчих цін	125,3	111,2	100,8	106,1	108,7	111,4	108,9	112,0	128,8
	Індекси цін виробників промислової продукції	129,2	97,8	89,9	119,1	117,2	111,0	118,1	124,8	123,8
Валова додана вартість, %, приріст	Індекси цін інвестицій в основний капітал	116,6	113,3	105,6	104,3	116,5	117,4	115,1	116,1	128,7
	Валовий регіональний продукт (ВРП, %), приріст	-3,1	12,3	9,3	9,1	10,3	-1,9	3,9	7,5	9,8
Структура виробництва ВРП, %, приріст	Виробництво товарів	36,1	38,1	34,2	40,7	33,7	26,9	24,5	25,7	24,3
	Виробництво послуг, в тому числі транспортних	51,4	50,3	53,1	49,3	51,9	56,7	62,4	63,0	62,5
		3,3	11,4	14,1	23,3	5,0	14,3	12,0	13,2	12,1
Виробництво сільгосппродукції, %		98,7	118,6	98,1	82,7	143,4	82,5	104,4	62,2	159,6
Експорт товарів, млн. дол. США		527,61	597,67	979,65	1048,93	11053,58	1019,43	766,38	1098,5	2314,2
Структура експорту, %	Сировина та матеріали	82,4	89,5	81,4	93,5	91,7	89,1	94,6	93,2	93,6
	Машинно-технічна продукція	17,6	10,5	18,6	6,5	8,3	10,9	5,4	6,8	6,4
Імпорт товарів, млн. дол. США		648,8	725,3	1159,99	1246,86	1285,18	1988,09	1955,41	2581,8	6077,4
Рівень зареєстрованого безробіття (середньорічний)		0,9	2,1	1,3	1,9	2,1	2,1	2,0	1,8	2,0
Прибутки у реальному розпорядженні населення, %		136,2	112,1	109,6	111,7	122,9	121,7	115,4	112,1	136,6
Інвестиції в основний капітал, %		140,4	153,3	101,1	121,6	135,8	81,9	124,1	123,2	91,7
Доля транспорту в валовій доданій вартості, %		5,1	4,7	4,0	5,3	9,6	3,8	6,4	3,5	3,2

* Статистичний щорічник Одеської області за 2008 г. Одеса, 2009. – 547 с

Таблиця 3

Еволюція структури господарства Одеського регіону

	Роки								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Частка валової доданої вартості за основними видами економічної діяльності	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Сільське господарство (включаючи охоту та лісове господарство)	12,0	14,0	12,0	8,0	11,0	9,0	7,9	8,3	11,4
Рибне господарство	0,2	0,01	0,3	0,2	0,5	0,01	0,01	0,01	0,01
Добувна промисловість	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Переробна промисловість	16,0	16,0	15,0	16,0	13,0	15,0	14,0	13,7	10,18
Виробництво та розподіл електроенергії, газу, води	2,0	2,0	3,0	2,0	1,0	0,01	2,0	2,2	2,2
Будівництво	6,0	6,0	5,0	5,0	7,0	6,0	7,0	7,4	6,3
Оптова і роздрібна торгівля	7,0	7,0	8,0	8,0	9,0	9,0	10,0	10,2	10,3
Готелі та ресурси	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Транспорт	35,0	34,0	34,0	35,0	30,0	28,0	26,0	26,3	26,7
Фінансова діяльність	4,0	3,0	3,0	3,0	6,0	6,0	6,0	6,1	5,4
Операції з нерухомістю, здача до найму та послуги юридичним особам	6,0	6,0	6,0	6,0	8,0	8,0	8,0	8,1	8,0
Державне управління	5,0	5,0	4,0	4,0	4,0	5,0	6,0	6,0	6,1
Освіта	5,0	5,0	6,0	6,0	5,0	5,0	6,0	6,0	6,0
Охорона здоров'я та соціальна допомога	3,0	3,0	3,0	0,4	3,0	3,0	4,0	3,7	4,0
Та ін. послуги			1,0	5,39	1,49	4,97	1,98	2,3	2,2

Окрім цього найбільш значущими чинниками, що впливають на долю валового накопичення ВВП, були:

- проведення переоцінки основних фондів;
- підвищення частки накопичення основного капіталу обумовлене високим зростанням рівня цін на інвестиційні товари;
- зниження виробничих запасів та готової продукції на складах підприємств;

- великомасштабний перелив капіталу з реального сектору у фінансово-спекулятивний сектор економіки, стійке зростання кредиторської заборгованості.

Дослідженнями українських вчених (Геєць, Точилин) доводилась необхідність забезпечення зростання капіталовкладень для поліпшення кількісного та якісного складу фонду накопичення, подолання обмеженості внутрішнього ринку через реалізацію комплексу заходів макроекономічної політики, направлених на значне зростання сукупного попиту.

Аналіз фонду накопичення дозволяє зробити висновок, що в найближчій перспективі Україна та її регіони не будуть мати достатніх власних інвестиційних ресурсів для зміни відтворювальної структури економіки, тому одним із шляхів прискореного вирішення цієї проблеми є підтримка та розвиток малого підприємництва, який не потребує значних капіталовкладень.

Для визначення меж ефективності інвестування, а отже, допустимості заміщення старих засобів виробництва, формування ефективної структури виробництва велике значення має економія перемінного капіталу, та, перш за все, витрат на робочу силу.

Враховуючи об'єктивний закон органічної будови відтворення, можна сказати, що яким є перемінний капітал, таким є й відповідний постійний капітал, що дозволяє розрахувати вартість робочого місця (і наші розрахунки дозволили визначити його вартість на рівні 10,8 тис. дол. за одне робоче місце).

З інвестиційної точки зору межа окупності капіталовкладень в Одеському регіоні виявляється неконкурентоздатною. Низька зарплата обумовлює дрібні інвестиції. Крупні інвестиції виявляються неефективними, а тому й нездійсненими. Зведений таким чином інвестиційний бар'єр закриває регіону (як і в цілому по Україні) доступ до високих технологій та технологічної модернізації. Це дозволяє зробити висновок про те, що на нинішньому етапі розвитку економіки регіону доцільно буде віддати пріоритети підтримці та розвитку малого бізнесу, як такому, що не вимагає великих інвестицій і в значній мірі є вирішальним у проблемі зайнятості.

За останні 15-20 років українськими вченими створено значний доробок в галузі вивчення проблеми формування та розвитку українського малого підприємництва, різних аспектів його становлення та функціонування.

Тематика дослідження мінялась відповідно тому, як мінялось становище розвитку самого малого підприємництва. На початку 90-х років минулого століття, коли сектор малого підприємництва переживав бум (чисельність знову створених малих підприємств зростала кожен рік

майже в арифметичній прогресії) основну увагу дослідників було звернуто на соціально-психологічні типології підприємців, соціально-професійних витоків їх виникнення. До середини 90-х років по мірі консолідації та уповільнення темпів приросту нових малих підприємств, намітилося відставання теоретичних узагальнень, які б враховували існуючі непрості економічні умови, в яких приходилось виживати малим підприємствам - у тому числі інституційних, фінансових проблем і шляхів їх подолання. В подальшому, під впливом все більш очевидної нерівномірності регіонального розміщення та розвитку малого підприємництва прискіпливу увагу стали приділяти причинам і факторам, які лежать в основі значного розриву в рівні підприємницької активності малого бізнесу в різних регіонах України. Оскільки основну причину цього вбачалося в різній інтенсивності та ефективності зусиль регіональної та місцевої влади по підтримці малого підприємництва, тому увага вчених більш була зосереджена на проблемах взаємовідносин останнього з державою, перед усім в галузі оподаткування та різних форм державної підтримки. З другої половини 90-х років мале підприємництво починає розглядатися в більш широкому контексті – в зв'язку з відносинами «роботодавець-найманий робітник», великим бізнесом та інш. І це зрозуміло: в цей час виникло розуміння того, що більшість проблем малого підприємництва своїм виникненням зобов'язано загальносистемним труднощам та обмеженням трансформаційного суспільства.

В цьому зв'язку, а також під впливом зміни парадигми в економічних дослідженнях проблем підприємництва на передній план виходять питання інституціонального характеру: механізми формування у малого підприємництва «попиту» на малі підприємства та його «пропозиції»..

Аналіз формування та розвиток малого підприємництва свідчить, що розвиток малого підприємництва в Україні, як і в інших країнах із транзитивною економікою, є одночасно умовою та наслідком ринкових реформ. Реструктуризація великого виробництва, формування конкурентного середовища створюють можливості для становлення малого бізнесу, що у свою чергу не тільки істотно прискорює темпи соціально-економічних перетворень, але й значною мірою зм'якшує їхні негативні наслідки, а також створює нові джерела економічного росту.

Малі промислові підприємства сьогодні стали невід'ємною частиною економіки більшості промислово розвинутих держав в формуванні ефективної структури виробництва. У країнах ЄС на їхню частку в середньому доводиться 63-67% ВВП, у США – 40%, у Японії – 61%.

На малих підприємствах зайняті значна кількість працездатного населення: 72% у середньому у країнах ЄС, 78% - у Японії, 75,3% - у Південній Кореї, 54% - у Франції та США, 73% - в Італії.

Така роль малих підприємств в економіці розвинутих країн забезпечується систематичною комплексною підтримкою з боку як держави, так і регіональних органів влади.

В той же час із аналізу структури суспільного виробництва нашої країни можна зробити висновок, що дві третини ВВП української промисловості в останні роки отримано за рахунок росту фізичного об'єму енергетичного, хімічного, металургійного та сировинного сектору економіки.

При цьому при підтримці держави цих підприємств, вони оновлюють та нарощують свої потужності, передбачають і далі збільшувати масштаби виробництва і експорту своєї продукції.

Враховуючи це, можна констатувати, що орієнтація на виробництво продукції з малою доданою вартістю на експорт не тільки зберігає свої позиції на сучасному етапі, але і укріплюється на ближчу і віддалену перспективу.

Внаслідок такого розвитку економіки, частка виробництва засобів споживання в валовому внутрішньому продукті буде і надалі зменшуватися. Відповідно буде скорочуватися і частка заробітної плати в валовій доданій вартості, що повинно відбитися безпосередньо на життєвому рівні населення країни.

Це і є такий процес розвитку економіки, який формує економіку країни з рисами глибокого протиріччя між багатством природних і трудових ресурсів, з однієї сторони, і бідністю населення - з іншої.

До того ж розглянутий характер розвитку економіки з орієнтацією на переважно розвиток експорту продукції з недостатньою доданою вартістю передбачає широке використання валютної виручки на придбання споживчих товарів та засилля імпорту, посилюючи тим самим зовнішню економічну залежність країни.

Як уже було сказано, досвід розвинутих ринкових країн свідчить, що в умовах депресивного стану економіки застосовувалась кейнсіанська модель, яка пропонує використовувати такий механізм, як збільшення державних витрат, які викликають чисельні мультиплікативні ефекти, невід'ємною частиною якої є активізація попиту, в тому числі і споживчого. Реалії української економіки складаються не на користь повторення вказаного досвіду, через обмеженість інвестиційних ресурсів.

Але справа не тільки в цьому. Навіть якщо б і вдалось збільшити ці витрати та спробувати визвати таким чином підвищений споживчий попит, то зростання споживчого попиту в теперішніх умовах може бути

задовільнено не за рахунок поживлення в теперішніх умовах та росту виробництва, а за рахунок імпорту, який широко представлений на ринку.

В теперішній час попит на традиційні споживчі товари в нашій країні в основному задовольняється, причому в значній частині за рахунок імпорту. Більш того, для значної частини населення з низькими доходами ринкові пропозиції перевищують попит. Тому можна констатувати, що на українському споживчому ринку склалася ситуація, коли практично відсутня необхідність і можливість активізації попиту та розширення його за межі існуючих масштабів. В той же час, існує нагальна необхідність прискореного розвитку виробництва життєвих засобів на вітчизняному ґрунті, збільшення на цій основі масштабів ВВП і підвищення добробуту населення. Мова йде про перевод попиту з імпорту на вітчизняні товари, або на товари, які створюються іноземними фірмами на території України.

Запропонований розвиток виробництва по суті є імпортозаміщення, тому воно повинно бути розраховано на збільшення надходжень на ринок засобів вживання. Мова йде, по суті, про використання досвіду першої промислової революції, коли основний акцент робився на товари широкого попиту. Але при цьому відповідно росту виробництва і збільшенню маси життєвих засобів, які поступають на імпортозаміщення, повинні зростати доходи населення. При цьому в економіці повинна скластися ситуація, коли виробництво росте, а маса життєвих засобів, запропонованих на ринок, збільшується, оскільки весь приріст використовується на заміщення зарубіжних товарів, і в той же час буде відбуватися зростання ВВП за рахунок збільшення його складової, представленої доходами населення (заробітної плати).

Таким чином, відповідно приросту доходу населення повинен зростати і попит, але тепер він повинен відноситися до товарів вітчизняного виробництва, які поступають на ринок замість витісненого імпорту. Як результат цього, зміниться співвідношення між попитом та пропозицією. Це означає, що маса життєвих засобів, які поступають на кінцеве споживання населення, зросте пропорційно росту попиту, підвищиться і добробут.

Тільки таким чином можливо подолати паралізуючу дію імпорту на механізм попиту як фактору стимулювання росту виробництва.

В умовах недостатності інвестиційних ресурсів, що було показано раніше, низький рівень заробітної плати, відповідно низька вартість створення нових робочих місць, досить унікальні можливості для розвитку малого підприємництва в реальному секторі національної економіки – розвитку малого підприємництва по виробництву життєвих засобів і є стратегією розвитку, підтримки малого промислового підприємництва.

Ми вважаємо, що найбільш істотна причина, яка стримує ріст малого бізнесу залежить від споживчої поведінки населення. Характерною рисою

їх поведінки є споживчий консерватизм, який проявляється в стійкому наборі їх споживання знаходить вираз в обмеженому попиті.

З цього можна зробити висновок, що ми маємо справу з замкнутим колом. Низький рівень доходів в свою чергу обумовлює низький рівень споживання та збереження. В свою чергу низький рівень споживання обертається неефективним попитом, який обумовлює вузькість внутрішнього ринку та низькі темпи росту інвестицій, а вони приводять до низької ефективності виробництва, низької привабливості та низьким стимулам до росту виробництва, що і пояснює низький дохід.

В це коло попадає мале промислове підприємництво, оскільки його продукти виробництва більше всього орієнтовані на менш забезпечений прошарок населення, бо групи населення з більш високим рівнем доходу орієнтуються на споживання імпортованих товарів.

Замкнутість цього кола і роблять вихід з нього в справу дуже складну. До того ж, імпорт негативно впливає на ділову активність в державі, посилює міцність та ганебність цього кола.

Задачу, яку треба вирішити в цих умовах полягає в тому, щоб забезпечити зростання доходу не тільки, щоб він перевищував рівень споживання, але і активізував попит, в тому числі і інвестиційний, викликаючи зростання ефективності виробництва та подальшого розширення його масштабів.

Поміж тим, ми вважаємо, що в українській економіці склалася така ситуація, що основним генератором, який повинен розірвати це коло, може бути не попит, а виробництво. Тому саме розвиток малого промислового бізнесу в реальному секторі повинно стати імпульсом, який розірве стримуюче коло розвитку. При чому ставку на його стихійний розвиток під впливом тільки ринкових сил в цих умовах вважаємо безнадійною. Потрібна ініціатива держави, регіональних органів управління, система заходів по стимулюванню його розвитку.

З цього робиться висновок, що в сфері виробництва товарів споживання через імпортозаміщення можливо ефективно використання розвитку малого підприємництва.

Таким чином, ми бачимо, що значення малого промислового підприємництва виходить за рамки уявлення про нього, як про деякий засіб заповнення ніш та проріх, які мають в різних сферах суспільного виробництва. Відповідно до цього значення і повинні розроблятися та реалізовуватися державні та регіональні стратегії, відповідні програми, а також проводитись заходи по їх здійсненню.

Зрозуміло, що розвиток малого промислового підприємництва не може бути зведено тільки до імпортозаміщення, його поле поширюється на велику множину сфер діяльності, пов'язаних з виробництвом засобів споживання.

Abstract

Bourkinskiy B.V.

Strategic priorities formation of small industrial enterprises

The grounding of strategic priorities of small industrial enterprises' development as a driving force for production and consumption increasing of domestic consumer products is given.